

Ishja vsek dan rase nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravljalni prostori
2657 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Chicago, Ill., sobota, 7. septembra (Sept. 7), 1929. STEV.—NUMBER 210

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Chapman kompanija zahteva novo vladno podporo

Sovjeti odpravili nedeljo kot dan počitka

Prekomorska družba, ki je dobila od vlade 11 parnikov skoro zastoj, kaže nove subvence.

Washington. — Kako bogatini postajajo bogatejši potom vladne podpore, nudi jako lep zgled P. W. Chapman kompanija. Proti koncu Coolidgeve administracije je "kupila" od vlade 11 oceanskih parnikov. Med temi je bilo tudi šest velikih potniških ladij, vključno Leviathan, ki je največja in najrazkošnejša ameriška ladja.

Za vseh 11 parnikov je parobrodna družba plačala nekaj nad 16 milijonov dolarjev, ali okrog ene tretjine vso, ki bi se porabila za zgraditev parnika Leviathana. V resnici je družba plačala takoj le štiri milijone dolarjev; ostalo vsoto bo plačala na lahke obroke v 15 letih.

Poleg tega je vlada dala posojilo družbi v znesku 60 milijonov dolarjev v svrhu, da zgradi nove ladje in postane največja parobrodna družba na morju. Kompanija bi bila lahko dobila to posojilo pri privatnih bankirjih. Vzrok, da ga je hotela in dobila od vlade, je ta, ker bo vladi plačevala okrog polovico nižje obresti kot bi jih morala plačevati pri privatnih bankirjih. Te dodatne ugodnosti pomenijo, da je družba dobila parnike, ki so stali vladno nad 150 milijonov dolarjev, zastoj.

Sedaj je kompanija sporočila vladi, da ne bo gradila novih ladij, ako ji vlada ne da 10-letnega kontrakta za prevažanje prekomorske pošte na podlagi povišanih in pretiranih prevoznih cen. To povzročilo je pomembno dodatno subvencijo, ki bi stala poštni departament dva milijona 300 tisoč dolarjev letno.

Prednost privatnih interesov ne pozna nobene meje. Vladna subvencija ameriškim parobrodnim družbam, ki prevajajo pošto, je znašala v preteklem letu nad 18 milijonov dolarjev. Chapmanovi interesi so od vlade prejeli 11 parnikov "for a song" in sedaj pa zahtevajo, da vlada takorekorec nosi tudi obratovalne stroške. Privatna iniciativa! Nekdanji morskoplovski se lahko skrivajo pred prednostjo Chapman kompanije in drugih privatnih interesov, ki ropajo ljudstvo s pomočjo vlade, ki jo kontrolirajo.

Se bolj značilno je dejstvo, da je Chapman kompanija izdala novo serijo delnic za 15 milijonov dolarjev in se ponaja z velikimi profiti, čijih bodo deležni delničarji, vrh tega zahteva pa subvencijo od vlade! Ravno tako tudi to, da kontrolira United States linijo potom dveh milijonov navadnih delnic (common stock), za katere ni plačala niti centa.

Istočasno, ko je bahato razpisalo nove delnice, pravašala vlado za nadaljno subvencijo, je tudi naznanila, da upelje nov "efficiency" sistem na parnikih, ki pomeni na ceno več sto mornarjev. Naznanilo se glasi, da bo ob prvem udarcu prizadeto 300 delavcev. Na parniku Leviathan zmanjšajo moštvo za sto oseb, njihovo delo pa porazdeli med ostale mornarje. Več dela, manj plače; manjša številka delavcev, večji bodo profiti.

Podpredsednik W. L. Bunker je rekel, da bo družba prihranila mesečno 30 tisoč dolarjev samo na znižanju plač. Samo na parniku Leviathan bo prihranila devet tisoč dolarjev na mesec. Poleg tega bo porabila mornarske kabine za potnike, kar ji prinese nadaljne tisočake.

Ko bo bodoči pisatelj iskal dramatičnega gradiva za svojo novo, mu ga ne bo treba iskati v povestih o mornarskih roparjih srednjega veka. Tega bo lahko dobil v obliki v tekočem poglavju ameriškega kapitalizma.

Akcijska združba evropskih držav

Briand pozval velenje na konferenco. MacDonald zavzel prijazno stališče napram načrtu. Francozke čete bodo zapustile Porenje v oktobru.

Zeneva, 6. sept. — Prvi korak za stvoritev federacije evropskih držav je bil storjen sredi, ko je francoski premijer Aristide Briand pripravil povabilo na vse glavne delegate evropskih držav, ki so bili navzoči na zborovanju Lige narodov, na sejo, ki se bo vršila v ponedeljek ali torek.

Na tej konferenci bo francoski premijer podal detalje svojega načrta za stvoritev federacije evropskih velenj, ki bodo tvorile podlago solidarnosti in sporazuma med njimi. Omenil je tudi, da federacija, ako se uresniči, ne bo naperjena proti interesom Amerike.

Briand in dr. Stresemann sta se večerjela na kosilu z angleškim premijerjem MacDonaldom, predno je slednji odpotoval v Anglijo. Skupno so razpravljali o načrtih evropske federacije in MacDonald je pokazal, da je naklonjen načrtu v večji meri kot pa se je od njega pričakovalo. Istotako se je strinjal z načrti nemški zunanji minister dr. Stresemann.

Premijer Briand bo predložil svoje načrte zastopnikom 25 evropskih držav z željo, da jih izročijo svojim vladam, kadar se vrnejo v svoje države, da o njih razpravljajo in priporočijo spremembe in sugestije, ki bodo pripomogle, da se ideja evropske federacije uresniči. Uspehi in prosperiteta Združenih držav bodo eni kot vzgled, kaj vse more ustvariti zedinjena Evropa.

Strasbourg, Nemčija, 6. sept. — Francozke vojske čete bodo pričele s evakuacijo Porenja v prvih dneh prihodnjega meseca. Prvi bataljoni francoske infanterije, ki bo zapustil nemško ozemlje, se bo začel nastaniti v Weissenburgu, Alzacija.

LA GUARDIA OBTOŽEN FAŠISTIČNIH SIMPATIJ

Italijanski delavski voditelj mu je poslal odprto pismo.

New York. — Kongresnik La Guardia in republikanski kandidat za župana v New Yorku je obtožen, da simpatizira s fašizmom. Na njega je naslovil odprto pismo italijanski delavski voditelj Geraci, ki je aktiven v u-nijakem in socialističnem gibanju. Geraci navaja v pismu, da LaGuardija, ki je italijanskega pokolenja, še ni z eno samo besedo nastopil proti fašizmu. Nasprotno: v Washingtonu je bil v ožjih stikih v Mussolinijevimi zastopniki. Član je tudi prostozastopnik, katere Mussolini preganja v Italiji. Kljub temu, pravi Geraci, ni LaGuardia še z eno samo besedo protestiral proti Mussolinijevi persekuciji prostozastopnikov.

Preveč hvala ni dobro

Williamstown, Mass. — Izrek, da samohvala ni zdrava, je že star. Profesor T. E. Gregory iz londonskega Instituta ekonomije je presenetil svoje poslušalce, ko je rekel, da bi Evropa mirnim potom plačevala svoje dolgovne Ameriki, ako bi se Amerikanci toliko ne ponahajali z velikim bogastvom in "prosperiteto." Rekel je tudi, ko je analiziral bogastvo Amerike, da ni nič posebnega, ako imamo višji življenjski standard kot Evropa, marveč je veliko bolj čudno, ker med ljudstvom ni večjega blagostanja.

lika solidarnost. Močno pest delodajalcev občutijo tudi na druge načine, največ z ozirom na podražene stanarine, ki je bila zvišana od 80c na \$4. na teden. Kompanija v Clinchfieldu ima okrog 400 "lojalnih" delavcev, družba v Marlboro pa le 27.

VELIKA ANARHIJA V SVILNI INDUSTRIJI

V Patersonu vladajo "znojne razmere," pravi vladno poročilo.

Paterson, N. J. — Pozitivna degradacija vlada v svilni industriji v Patersonu, N. J. O tem so se prepričali zastopniki vladnega biroja za delavsko statistiko, ki poročajo o anarhičnih razmerah v septembrski številki "Labor Review." "Sweatshop" ali znojne tovarne so običaj in ne izjema.

Svilna industrija v Patersonu sestoji po večini iz malih delavnic, v katerih navadno delajo družine — oče, mati in otroci. Nekateri od teh lastujejo stroje, drugim jih preskrbe agentje, takozvani commission merchants, ki so obenem tudi kontraktorji. Ker je teh kontraktorjev in "neodvisnih biznismenov" kot gob po dežju, je konkurenca velika.

Radi tega je plača izredno nizka; da pa "tovarnarji" naredijo svojo plačo, delajo od 12 do 16 ur dnevno. Delavnice se čisto nahajajo na domu "tovarnarja", vendar pa prevladujejo delavnice, ki se nahajajo v zapuščenih tovarnah ali trgovinah. V nekem posloplju, kjer se je prej nahajala ena družba, so preiskovalci našli štirideset "neodvisnih" tovarnarjev.

Za svilne delavce tudi razmere pri večjih družbah niso dosti boljše. Neka tovarna ima navadno, da obratuje po noči in po dnevu. Delavci delajo po 12 ur, sedem dni v tednu. Ta družba se koncentrirala na velika naročila in na hitro izgotovilo. Kadar je naročilo končano, zapre tovarno do kler ne vliči drugega. In tako delavci enkrat garajo dolge ure, potem pa postavajo brez dela.

V tem oziru tudi delavci pri "kontraktorjih" niso nič na boljšem. Poročilo pravi, da je delavnik v teh delavnicah odvisen od vprašanja, koliko časa posameznik lahko vzdrži. Kadar omaga, se delavnik konča. Zaslužijo v najboljših slučajih do 25 dolarjev na teden.

DALEKOSEŽEN UKREP ZAKLADNIŠKEGA DEPARTAMENTA

Stavka organiziranih delavcev dovedla do odloka.

Washington. — Zakladniški departament je naznanil ukrep, da bo vlada v bodoče upoštevala pri gradnji zveznih posloplj tiste kontraktorje, ki bodo sprejeli vse delo za izgotovitev posloplja. Do tega koraka, ki je velikega pomena za organizirane stavbne delavce, je prišla, ko je prišlo do stavke unionašev na gotovem posloplju, ki ga vlada gradi v Washingtonu. Stavka se je pričela, ker je neki podkontraktor uposil 200 nemških delavcev. Rezultat stavke je ta odlok zakladniškega departamenta, ki faktično pomeni, da bodo vladna dela dobili le unijaki kontraktorji.

Mrzel humor.

Washington. — Predsednik e-ne tujaknje cestne železnice, po imenu Ham, je zagotovil utillitilnega komisarja, da bi povznanje vozne končno tudi pasazirjem koristilo. Ko je bil vprašan, na kak način bi se zgodil ta čudež, je odgovoril, da bi "ljudem ne bilo treba cente vlačiti po žepih." To je vsakakor "izvrsten" argument za povznanje vozne na deset centov ne samo v Washingtonu, marveč v vsakem mestu, kjer se ni v veljavi "flat rate."

Eksplozija v Italiji ubila 17 delavcev.

Rim, 6. sept. — V tovarni smodnika Societa Metallurgica pri Castendolu, ki izdeluje bombe za italijansko armado, se je včeraj pripetila eksplozija, v kateri je bilo sedemnajst delavcev ubitih in dan dvajset ranjenih. Vzrok eksplozije ni znan.

Arabei ponovili napade na židovske vasi

Britske čete poslale v ogroženo ozemlje, da potlačijo izgreda. Muslimani v Jeruzalemu posiljajo svoje vernike v letskih, naj zapode žide in Palestince.

Jeruzalem, 8. sept. — Poročila iz raznih krajev zopet govore o ponovnih krvavih napadih kot rezultat konfliktov, ki so nastali med židi in muslimani v separatnih pokrajinah Palestine.

Mirna situacija, ki je prevladovala v zadnjih par dneh, je bila končana, ko so muslimani napadli židovsko kolonijo blizu Kfar Tabora, v vsozoku gore istega imena. Kmalu zatem je prišlo drugo poročilo, da so Arabci napadli žide v okolici mesta Gaza.

Britske čete so bile takoj odpisane v ogrožena ozemlja, da potlačijo nemire. Koliko je bilo v izgredih ubitih in ranjenih, še ni znano, toda neko poročilo govori, da je britsko vojaštvo ubilo večje število Arabcev pri Gazi.

Novi napadi so se ponovili skoro istočasno, ko se je pričela v več krajih strastna agitacija proti židom. Muslimani so včeraj v Jeruzalemu razdeljevali letake s pozivom, da naj se njihovi verniki po vsem svetu dvignejo in izžene žide iz Palestine.

Posebna tiakana proklamacija, katera je bila podpisana po komiteju, "ki zahteva vojno", ugriza Arabce, da naj rasrdužijo židovska stanovanja in uničijo judovska posestva, da jih tako prisilijo na umik in beg iz "evele dešele."

O situaciji v bližini Beiruta ni posebnih poročil, znano je le toliko, da so se britske čete parkrat spopadle z Beduini. V teh spopadih je bilo več Beduinov ubitih in ranjenih. Arabci vodijo v tem okraju guerilne bitke, ki pravzaprav ne napravijo velike škode britskemu vojaštvu, dočim slednje napada Arabce z ognjem iz strojnih pušk, kjerkoli se pokažejo. Britske čete imajo v rezervi več aeroplanov, katere lahko porabijo vsak čas v boju proti Arabcem.

Zavarovalne družbe proti odškodninski predlogi

Predloga v wisconsinški legislaturi silna ohijskemu zakonu.

Madison, Wis. — Privatne zavarovalne družbe vodijo kričarstvo vojno proti predlogu za sprejemo državnega odškodninskega zakona. Proti sprejetju predloga (Reis bill) delujejo močne falange lobistov v kapitolu, med ljudstvom pa vršijo kampanjo iz glavnih uradov. Hardware Mutual Casualty kompanija ne štedi z denarjem za poraz predloga. Avtor predloga je objavil pismo, ki ga je družba razposlala delničarjem in mu je priložila pol dolarja z navodilom, da "brzojavite Vašemu poslancu, da glasuje proti predlogu."

Reisova predloga je silna odškodninskemu zakonu države Ohio. Ako bo sprejeta, bo pomenilo konec privatnih zavarovalnih družb v kolikor se tiče odškodninskega zavarovanja. To prevzame država, ki ustanovi takozvani državni fond, v katerem je vsak podjetnik obvezan prispevati, razen ako mu komisija dovoli ustanovitev lastnega zavarovanja, ki pa mora biti enak državnemu zakonu v kolikor se tiče zavarovalnih dolobov.

Za predloga stoji državna delavska federacija in je bila izdelana na njeno inicijativo. Za to vrsto odškodninske zakonodaje, ki daje državi monopol, se je izrekla tudi Ameriška delavska federacija, ker se je izkazala za najboljšo za delavce in je največja za podjetnike. Da ji zadnji nasprotujejo, je vzrok ta, ker diši po socializmu.

BOLGARIJA ŽELI NIR NA MEJI

Pogodba, ki je bila stvorjena v Pirotu, še ni ratificirana.

Sofija, 6. sept. — Bolgarska vlada se bo obrnila na Ligo narodov in ji predložiila v rešitev zamotano zadevo kočljivih incidentov, ki so skoro na dnevnem redu na bolgarako-jugoslovanški meji. Meja med državama se vleče v bližini glavnega meata Bolgarije skozi številne vasi, ki jih seka na dvoje, loči vrtove od hiš in v nekaterih slučajih celo hile.

Prizadeti vladi sta na konferenci v Pirotu, ki je trajala tri tedne v zadnjem marcu, napravile pogodbo za regulacijo obmejnega prometa in zastrašenja meje. Sklenjeno je tudi bilo, da se imenuje posebna komisija, v kateri bodo zastopniki obeh narodov, da razsodijo in uravnajo vse razlike, ki bi slučajno nastale.

Ta pogodba še ni bila ratificirana po jugoslovanški vladi in Bolgarija je je sprejela s rezervacijami. Načrti v pogodbi predvidevajo stvoritev nevtralne cone, ki bi objemala ozemlje v širokosti šest milj na obeh straneh meje, katerega bi moralo prebivalstvo ispraniti in se umakniti v notranjost prizadetih držav. Tem načrtom je nasprotovala bolgarska vlada, ki je izjavila, da bi prebivalstvo, ki bi se izselilo, ne moglo dobiti druge dovolj zemlje za obdelavanje, da bi se lahko preživelo.

Nasprotniki, ki nastajajo iz incidentov nasprotja med obistimi in praviciami posameznikov, so tako pogosti, da bolgarska vlada smatra, da jih more rešiti le mednarodno rassodišča.

Letala v znanstveni službi

Odkrili so staro mesto v Angliji.

Chicago. — Zadnja številka revije "Scientific American" ima zanimiv članek, kako se znanstveni svet poslužuje zrakoplovov v znanstvene svrhe. Predvsem jim slušijo izvrstno pri iskanju skritih podrtin starejših civilizacij.

S pomočjo zrakoplova so v bližini Norwiche na Anglijskem pred kratkim rešili uganko, ki je mučila prebivalce dolga stoletja. Ta uganka je bila 35 akrov veliki kos zemlje, na katerem se je nekdaj nahajalo rimsko mesto. O razvalinah beveda še dolgo ni nobenega sliha; kljub temu ve vsak okolišnik nekaj zgodovine o starih Rimljanih, ki so nekoč kraljevali tudi na otoku, kjer je poznaje—v zadnjih poldrug tisoč letih—arastla mogočna Britanija.

Dotični prostor je sedaj njiva. Preglavo jim je delal čuden pojav, ki je imel to značilnost, da so se na dozorlem tlu pojavile belkaste proge — uganka, ki so jo rešili s pomočjo aeroplana. Nad polje se je spustil zrakoplov in vzel več slik, ki so pokazale cestam podobne proge, kar je značilo, da se nekdaj skrivajo na zemlji. Pričeli so kopati in se prepričali, da pod dotičnimi progami v resnici ležijo tlakovane ulice. Ustna pravljica je šla od roda do roda, da se je tam nahajalo le rimsko taborišče. S pomočjo zrakoplova in fotografirane aparata so pa dognali, da je bilo tam nekoč mesto. Mesto ima štiri "bloke" v eno stran, pet pa v drugo.

Znano je tudi, na je Lindbergh slučajno opazil razvaline starega jukatankega mesta v Novi Mehiki, ko je letel nad njim proti Mehiki. Tja se je še podala znanstvena ekspedicija, ki študira zgodovino jukatanke civilizacije iz podrtin, ki so edini rekord o življenju izumrlega naroda.

Ruske vojske invadirale mandžursko provinco

Situacija je še vedno napeta, pravi uradno sovjetsko glasilo. Svarilo kitajski vladi.

London, 6. sept. — Tri tisoč sovjetskih vojakov je včeraj invadiralo mandžursko provinco Sinkiang in je sedaj na pohodu proti mestu Ili, kot se glasi poročilo listu "Morning Post."

Moskva, 6. sept. — Situacija na Daljnem vstoku med Rusijo in Kitajsko je še vedno napeta, kot poroča uradno glasilo sovjetske vlade "Izvestia," ko komentira govor dr. C. C. Wuja, kitajskega poslanika v Washingtonu, ki ga je imel na zborovanju delegatov Lige narodov.

Omenjeni list poroča, da se provokativni napadi na ruske teritorije na Daljnem vstoku še vedno ponavljajo in da se s sestriranjem sovjetskih državljanov še ni prenehalo.

"Izvestia" ostro kritizira Wujovo poročilo in analizo, ki jo je podal s ozirom na mandžursko situacijo, tar izjavlja, da bodo njegove neutemeljene obtožbe sovjetske vlade pred zastopniki Lige narodov imele uničevalne posledice za kitajsko vlado.

Harbin, Mandžurija, 6. sept. — Kitajske oblasti so včeraj aretirale nadaljnjih petsto sovjetskih državljanov, kateri so bili obtoženi komunistične propagande. Dosegal je bilo še nad dva tisoč Rusov interniranih radi ališnih prestopkov. Med njimi je nad dvajset dečkov v starosti 15 let, ki so bili obtoženi, da so sodelovali pri terorističnih varotah in aktivnostih.

Kanada je tudi obdorevna s stoprocentno

Bepave civilne svobodščine v Torontu; Labor Party se bori proti reakcionarjem.

Toronto, Ont. — (F. P.) — London ima svoj Hyde park, ki je povečan svobodni govora. Ta institucija, ki je v Angliji velika bolj ukoreninjena kot v kateri drugi državi, je dobila črno oko tudi v Kanadi, posebno v Torontu, kjer so stoprocentni najmočnejši izmed vseh krajev dominirajo.

V tem mestu svoboda govora precej sliči oni v Bostonu in markikateremu drugemu ameriškem mestu: obstoja le s tista, ki se vladnim funkcionarjem ne vidi "nevarni". Policijska razbija shode sedaj te in sopen druge skupine. Prizadeti so laboristi kot komunisti.

Edina stranka, ki se bori za restavriranje civilnih svobodščin, ki so bile izgubljene v zadnji vojni, je kanadska Labor party. Ker ima Kanada silne sakone proti sindikalizmu in "izdajstvu" kot so v zakonikih Amerike, si laboristi poslani v dominijskem parlamentu prizadevajo še zadnjih sedem let, da vlada prekliče te zakone.

J. S. Woodsworth, voditelj Labor party in član parlamenta, je rekel, da je nižja zbornica dvakrat odobrila predlog za razveljavitev teh zakonov, katerega je pa senat, ki ga imenuje kabinet za dobo življenja, obkrajati vti. Laboristi se borijo tudi proti državnim policiji, ki je precej podobna kozakom v Pennsylvaniji.

Kanada je v marsikem najprednejša od Amerike, posebno v zadevi državnega obratovanja industrije in delavske zakonodaje v splošnem. Ima pa tudi svoje stoprocentne, ki se nič ne ločijo od ameriških profesionalnih patriotov.

Črnilo je staro tri tisoč let.

London. — Egipčani so rabili črnilo že 1200 let pred Kristom. To je pokazala obširna raziskava, ki jo je vodila gotova vrtilka za črnilo. Razvili so ga Egipčani, ki so ga rabili črna in rdeče barve. Od njih so ga podedovali stari Grki, ki so ga rabili v večji množini kot drugi stari narodi.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASNIK IN LITURNI SLOVENSKIH NARODNE POSOPNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena Zveza (Slovene National Benefit Society) in Slovene Republic, 1918-1919, 1920-1921, 1922-1923, 1924-1925, 1926-1927, 1928-1929, 1930-1931, 1932-1933, 1934-1935, 1936-1937, 1938-1939, 1940-1941, 1942-1943, 1944-1945, 1946-1947, 1948-1949, 1950-1951, 1952-1953, 1954-1955, 1956-1957, 1958-1959, 1960-1961, 1962-1963, 1964-1965, 1966-1967, 1968-1969, 1970-1971, 1972-1973, 1974-1975, 1976-1977, 1978-1979, 1980-1981, 1982-1983, 1984-1985, 1986-1987, 1988-1989, 1990-1991, 1992-1993, 1994-1995, 1996-1997, 1998-1999, 2000-2001, 2002-2003, 2004-2005, 2006-2007, 2008-2009, 2010-2011, 2012-2013, 2014-2015, 2016-2017, 2018-2019, 2020-2021, 2022-2023, 2024-2025, 2026-2027, 2028-2029, 2030-2031, 2032-2033, 2034-2035, 2036-2037, 2038-2039, 2040-2041, 2042-2043, 2044-2045, 2046-2047, 2048-2049, 2050-2051, 2052-2053, 2054-2055, 2056-2057, 2058-2059, 2060-2061, 2062-2063, 2064-2065, 2066-2067, 2068-2069, 2070-2071, 2072-2073, 2074-2075, 2076-2077, 2078-2079, 2080-2081, 2082-2083, 2084-2085, 2086-2087, 2088-2089, 2090-2091, 2092-2093, 2094-2095, 2096-2097, 2098-2099, 2100-2101, 2102-2103, 2104-2105, 2106-2107, 2108-2109, 2110-2111, 2112-2113, 2114-2115, 2116-2117, 2118-2119, 2120-2121, 2122-2123, 2124-2125, 2126-2127, 2128-2129, 2130-2131, 2132-2133, 2134-2135, 2136-2137, 2138-2139, 2140-2141, 2142-2143, 2144-2145, 2146-2147, 2148-2149, 2150-2151, 2152-2153, 2154-2155, 2156-2157, 2158-2159, 2160-2161, 2162-2163, 2164-2165, 2166-2167, 2168-2169, 2170-2171, 2172-2173, 2174-2175, 2176-2177, 2178-2179, 2180-2181, 2182-2183, 2184-2185, 2186-2187, 2188-2189, 2190-2191, 2192-2193, 2194-2195, 2196-2197, 2198-2199, 2200-2201, 2202-2203, 2204-2205, 2206-2207, 2208-2209, 2210-2211, 2212-2213, 2214-2215, 2216-2217, 2218-2219, 2220-2221, 2222-2223, 2224-2225, 2226-2227, 2228-2229, 2230-2231, 2232-2233, 2234-2235, 2236-2237, 2238-2239, 2240-2241, 2242-2243, 2244-2245, 2246-2247, 2248-2249, 2250-2251, 2252-2253, 2254-2255, 2256-2257, 2258-2259, 2260-2261, 2262-2263, 2264-2265, 2266-2267, 2268-2269, 2270-2271, 2272-2273, 2274-2275, 2276-2277, 2278-2279, 2280-2281, 2282-2283, 2284-2285, 2286-2287, 2288-2289, 2290-2291, 2292-2293, 2294-2295, 2296-2297, 2298-2299, 2300-2301, 2302-2303, 2304-2305, 2306-2307, 2308-2309, 2310-2311, 2312-2313, 2314-2315, 2316-2317, 2318-2319, 2320-2321, 2322-2323, 2324-2325, 2326-2327, 2328-2329, 2330-2331, 2332-2333, 2334-2335, 2336-2337, 2338-2339, 2340-2341, 2342-2343, 2344-2345, 2346-2347, 2348-2349, 2350-2351, 2352-2353, 2354-2355, 2356-2357, 2358-2359, 2360-2361, 2362-2363, 2364-2365, 2366-2367, 2368-2369, 2370-2371, 2372-2373, 2374-2375, 2376-2377, 2378-2379, 2380-2381, 2382-2383, 2384-2385, 2386-2387, 2388-2389, 2390-2391, 2392-2393, 2394-2395, 2396-2397, 2398-2399, 2400-2401, 2402-2403, 2404-2405, 2406-2407, 2408-2409, 2410-2411, 2412-2413, 2414-2415, 2416-2417, 2418-2419, 2420-2421, 2422-2423, 2424-2425, 2426-2427, 2428-2429, 2430-2431, 2432-2433, 2434-2435, 2436-2437, 2438-2439, 2440-2441, 2442-2443, 2444-2445, 2446-2447, 2448-2449, 2450-2451, 2452-2453, 2454-2455, 2456-2457, 2458-2459, 2460-2461, 2462-2463, 2464-2465, 2466-2467, 2468-2469, 2470-2471, 2472-2473, 2474-2475, 2476-2477, 2478-2479, 2480-2481, 2482-2483, 2484-2485, 2486-2487, 2488-2489, 2490-2491, 2492-2493, 2494-2495, 2496-2497, 2498-2499, 2500-2501, 2502-2503, 2504-2505, 2506-2507, 2508-2509, 2510-2511, 2512-2513, 2514-2515, 2516-2517, 2518-2519, 2520-2521, 2522-2523, 2524-2525, 2526-2527, 2528-2529, 2530-2531, 2532-2533, 2534-2535, 2536-2537, 2538-2539, 2540-2541, 2542-2543, 2544-2545, 2546-2547, 2548-2549, 2550-2551, 2552-2553, 2554-2555, 2556-2557, 2558-2559, 2560-2561, 2562-2563, 2564-2565, 2566-2567, 2568-2569, 2570-2571, 2572-2573, 2574-2575, 2576-2577, 2578-2579, 2580-2581, 2582-2583, 2584-2585, 2586-2587, 2588-2589, 2590-2591, 2592-2593, 2594-2595, 2596-2597, 2598-2599, 2600-2601, 2602-2603, 2604-2605, 2606-2607, 2608-2609, 2610-2611, 2612-2613, 2614-2615, 2616-2617, 2618-2619, 2620-2621, 2622-2623, 2624-2625, 2626-2627, 2628-2629, 2630-2631, 2632-2633, 2634-2635, 2636-2637, 2638-2639, 2640-2641, 2642-2643, 2644-2645, 2646-2647, 2648-2649, 2650-2651, 2652-2653, 2654-2655, 2656-2657, 2658-2659, 2660-2661, 2662-2663, 2664-2665, 2666-2667, 2668-2669, 2670-2671, 2672-2673, 2674-2675, 2676-2677, 2678-2679, 2680-2681, 2682-2683, 2684-2685, 2686-2687, 2688-2689, 2690-2691, 2692-2693, 2694-2695, 2696-2697, 2698-2699, 2700-2701, 2702-2703, 2704-2705, 2706-2707, 2708-2709, 2710-2711, 2712-2713, 2714-2715, 2716-2717, 2718-2719, 2720-2721, 2722-2723, 2724-2725, 2726-2727, 2728-2729, 2730-2731, 2732-2733, 2734-2735, 2736-2737, 2738-2739, 2740-2741, 2742-2743, 2744-2745, 2746-2747, 2748-2749, 2750-2751, 2752-2753, 2754-2755, 2756-2757, 2758-2759, 2760-2761, 2762-2763, 2764-2765, 2766-2767, 2768-2769, 2770-2771, 2772-2773, 2774-2775, 2776-2777, 2778-2779, 2780-2781, 2782-2783, 2784-2785, 2786-2787, 2788-2789, 2790-2791, 2792-2793, 2794-2795, 2796-2797, 2798-2799, 2800-2801, 2802-2803, 2804-2805, 2806-2807, 2808-2809, 2810-2811, 2812-2813, 2814-2815, 2816-2817, 2818-2819, 2820-2821, 2822-2823, 2824-2825, 2826-2827, 2828-2829, 2830-2831, 2832-2833, 2834-2835, 2836-2837, 2838-2839, 2840-2841, 2842-2843, 2844-2845, 2846-2847, 2848-2849, 2850-2851, 2852-2853, 2854-2855, 2856-2857, 2858-2859, 2860-2861, 2862-2863, 2864-2865, 2866-2867, 2868-2869, 2870-2871, 2872-2873, 2874-2875, 2876-2877, 2878-2879, 2880-2881, 2882-2883, 2884-2885, 2886-2887, 2888-2889, 2890-2891, 2892-2893, 2894-2895, 2896-2897, 2898-2899, 2900-2901, 2902-2903, 2904-2905, 2906-2907, 2908-2909, 2910-2911, 2912-2913, 2914-2915, 2916-2917, 2918-2919, 2920-2921, 2922-2923, 2924-2925, 2926-2927, 2928-2929, 2930-2931, 2932-2933, 2934-2935, 2936-2937, 2938-2939, 2940-2941, 2942-2943, 2944-2945, 2946-2947, 2948-2949, 2950-2951, 2952-2953, 2954-2955, 2956-2957, 2958-2959, 2960-2961, 2962-2963, 2964-2965, 2966-2967, 2968-2969, 2970-2971, 2972-2973, 2974-2975, 2976-2977, 2978-2979, 2980-2981, 2982-2983, 2984-2985, 2986-2987, 2988-2989, 2990-2991, 2992-2993, 2994-2995, 2996-2997, 2998-2999, 3000-3001, 3002-3003, 3004-3005, 3006-3007, 3008-3009, 3010-3011, 3012-3013, 3014-3015, 3016-3017, 3018-3019, 3020-3021, 3022-3023, 3024-3025, 3026-3027, 3028-3029, 3030-3031, 3032-3033, 3034-3035, 3036-3037, 3038-3039, 3040-3041, 3042-3043, 3044-3045, 3046-3047, 3048-3049, 3050-3051, 3052-3053, 3054-3055, 3056-3057, 3058-3059, 3060-3061, 3062-3063, 3064-3065, 3066-3067, 3068-3069, 3070-3071, 3072-3073, 3074-3075, 3076-3077, 3078-3079, 3080-3081, 3082-3083, 3084-3085, 3086-3087, 3088-3089, 3090-3091, 3092-3093, 3094-3095, 3096-3097, 3098-3099, 3100-3101, 3102-3103, 3104-3105, 3106-3107, 3108-3109, 3110-3111, 3112-3113, 3114-3115, 3116-3117, 3118-3119, 3120-3121, 3122-3123, 3124-3125, 3126-3127, 3128-3129, 3130-3131, 3132-3133, 3134-3135, 3136-3137, 3138-3139, 3140-3141, 3142-3143, 3144-3145, 3146-3147, 3148-3149, 3150-3151, 3152-3153, 3154-3155, 3156-3157, 3158-3159, 3160-3161, 3162-3163, 3164-3165, 3166-3167, 3168-3169, 3170-3171, 3172-3173, 3174-3175, 3176-3177, 3178-3179, 3180-3181, 3182-3183, 3184-3185, 3186-3187, 3188-3189, 3190-3191, 3192-3193, 3194-3195, 3196-3197, 3198-3199, 3200-3201, 3202-3203, 3204-3205, 3206-3207, 3208-3209, 3210-3211, 3212-3213, 3214-3215, 3216-3217, 3218-3219, 3220-3221, 3222-3223, 3224-3225, 3226-3227, 3228-3229, 3230-3231, 3232-3233, 3234-3235, 3236-3237, 3238-3239, 3240-3241, 3242-3243, 3244-3245, 3246-3247, 3248-3249, 3250-3251, 3252-3253, 3254-3255, 3256-3257, 3258-3259, 3260-3261, 3262-3263, 3264-3265, 3266-3267, 3268-3269, 3270-3271, 3272-3273, 3274-3275, 3276-3277, 3278-3279, 3280-3281, 3282-3283, 3284-3285, 3286-3287, 3288-3289, 3290-3291, 3292-3293, 3294-3295, 3296-3297, 3298-3299, 3300-3301, 3302-3303, 3304-3305, 3306-3307, 3308-3309, 3310-3311, 3312-3313, 3314-3315, 3316-3317, 3318-3319, 3320-3321, 3322-3323, 3324-3325, 3326-3327, 3328-3329, 3330-3331, 3332-3333, 3334-3335, 3336-3337, 3338-3339, 3340-3341, 3342-3343, 3344-3345, 3346-3347, 3348-3349, 3350-3351, 3352-3353, 3354-3355, 3356-3357, 3358-3359, 3360-3361, 3362-3363, 3364-3365, 3366-3367, 3368-3369, 3370-3371, 3372-3373, 3374-3375, 3376-3377, 3378-3379, 3380-3381, 3382-3383, 3384-3385, 3386-3387, 3388-3389, 3390-3391, 3392-3393, 3394-3395, 3396-3397, 3398-3399, 3400-3401, 3402-3403, 3404-3405, 3406-3407, 3408-3409, 3410-3411, 3412-3413, 3414-3415, 3416-3417, 3418-3419, 3420-3421, 3422-3423, 3424-3425, 3426-3427, 3428-3429, 3430-3431, 3432-3433, 3434-3435, 3436-3437, 3438-3439, 3440-3441, 3442-3443, 3444-3445, 3446-3447, 3448-3449, 3450-3451, 3452-3453, 3454-3455, 3456-3457, 3458-3459, 3460-3461, 3462-3463, 3464-3465, 3466-3467, 3468-3469, 3470-3471, 3472-3473, 3474-3475, 3476-3477, 3478-3479, 3480-3481, 3482-3483, 3484-3485, 3486-3487, 3488-3489, 3490-3491, 3492-3493, 3494-3495, 3496-3497, 3498-3499, 3500-3501, 3502-3503, 3504-3505, 3506-3507, 3508-3509, 3510-3511, 3512-3513, 3514-3515, 3516-3517, 3518-3519, 3520-3521, 3522-3523, 3524-3525, 3526-3527, 3528-3529, 3530-3531, 3532-3533, 3534-3535, 3536-3537, 3538-3539, 3540-3541, 3542-3543, 3544-3545, 3546-3547, 3548-3549, 3550-3551, 3552-3553, 3554-3555, 3556-3557, 3558-3559, 3560-3561, 3562-3563, 3564-3565, 3566-3567, 3568-3569, 3570-3571, 3572-3573, 3574-3575, 3576-3577, 3578-3579, 3580-3581, 3582-3583, 3584-3585, 3586-3587, 3588-3589, 3590-3591, 3592-3593, 3594-3595, 3596-3597, 3598-3599, 3600-3601, 3602-3603, 3604-3605, 3606-3607, 3608-3609, 3610-3611, 3612-3613, 3614-3615, 3616-3617, 3618-3619, 3620-3621, 3622-3623, 3624-3625, 3626-3627, 3628-3629, 3630-3631, 3632-3633, 3634-3635, 3636-3637, 3638-3639, 3640-3641, 3642-3643, 3644-3645, 3646-3647, 3648-3649, 3650-3651, 3652-3653, 3654-3655, 3656-3657, 3658-3659, 3660-3661, 3662-3663, 3664-3665, 3666-3667, 3668-3669, 3670-3671, 3672-3673, 3674-3675, 3676-3677, 3678-3679, 3680-3681, 3682-3683, 3684-3685, 3686-3687, 3688-3689, 3690-3691, 3692-3693, 3694-3695, 3696-3697, 3698-3699, 3700-3701, 3702-3703, 3704-3705, 3706-3707, 3708-3709, 3710-3711, 3712-3713, 3714-3715, 3716-3717, 3718-3719, 3720-3721, 3722-3723, 3724-3725, 3726-3727, 3728-3729, 3730-3731, 3732-3733, 3734-3735, 3736-3737, 3738-3739, 3740-3741, 3742-3743, 3744-3745, 3746-3747, 3748-3749, 3750-3751, 3752-3753, 3754-3755, 3756-3757, 3758-3759, 3760-3761, 3762-3763, 3764-3765, 3766-3767, 3768-3769, 3770-3771, 3772-3773, 3774-3775, 3776-3777, 3778-3779, 3780-3781, 3782-3783, 3784-3785, 3786-3787, 3788-3789, 3790-3791, 3792-3793, 3794-3795, 3796-3797, 3798-3799, 3800-3801, 3802-3803, 3804-3805, 3806-3807, 3808-3809, 3810-3811, 3812-3813, 3814-3815, 3816-3817, 3818-3819, 3820-3821, 3822-3823, 3824-3825, 3826-3827, 3828-3829, 3830-3831, 3832-3833, 3834-3835, 3836-3837, 3838-3839, 3840-3841, 3842-3843, 3844-3845, 3846-3847, 3848-3849, 3850-3851, 3852-3853, 3854-3855, 3856-3857, 3858-3859, 3860-3861, 3862-3863, 3864-3865, 3866-3867, 3868-3869, 3870-3871, 3872-3873, 3874-3875, 3876-3877, 3878-3879, 3880-3881, 3882-3883, 3884-3885, 3886-3887, 3888-3889, 3890-3891, 3892-3893, 3894-3895, 3896-3897, 3898-3899, 3900-3901, 3902-3903, 3904-3905, 3906-3907, 3908-3909, 3910-3911, 3912-3913, 3914-3915, 3916-3917, 3918-3919, 3920-3921, 3922-3923, 3924-3925, 3926-3927, 3928-3929, 3930-3931, 3932-3933, 3934-3935, 3936-3937, 3938-3939, 3940-3941, 3942-3943, 3944-3945, 3946-3947, 3948-3949, 3950-3951, 3952-3953, 3954-3955, 3956-3957, 3958-3959, 3960-3961, 3962-3963, 3964-3965, 3966-3967, 3968-3969, 3970-3971, 3972-3973, 3974-3975, 3976-3977, 3978-3979, 3980-3981, 3982-3983, 3984-3985, 3986-3987, 3988-3989, 3990-3991, 3992-3993, 3994-3995, 3996-3997, 3998-3999, 4000-4001, 4002-4003, 4004-4005, 4006-4007, 4008-4009, 4010-4011, 4012-4013, 4014-4015, 4016-4017, 4018-4019, 4020-4021, 4022-4023, 4024-4025, 4026-4027, 4028-4029, 4030-4031, 4032-4033, 4034-4035, 4036-4037, 4038-4039, 4040-4041, 4042-4043, 4044-4045, 4046-4047, 4048-4049, 4050-4051, 4052-4053, 4054-4055, 4056-4057, 4058-4059, 4060-4061, 4062-4063, 4064-4065, 4066-4067, 4068-4069, 4070-4071, 4072-4073, 4074-4075, 4076-4077, 4078-4079, 4080-4081, 4082-4083, 4084-4085, 4086-4087, 4088-4089, 4090-4091, 4092-4093, 4094-4095, 4096-4097, 4098-4099, 4100-4101, 4102-4103, 4104-4105, 4106-4107, 4108-4109, 4110-4111, 4112-4113, 4114-4115, 4116-4117, 4118-411

_____ A1

ZLOČIN IN KAZEN

F. M. Dostojevski:

Podredni Vladimir Levitski.

"Ladki, nicesar ne bo! Kdo ljudi! Vedeš si, da sem bolan, in si me hotel raztrgati do besnosti, da bi se izdal: to je bil tvoj namen! No, z dejstvi na dan! Vse mi je jasno! Dejstev nimam, temveč zgolj misli, neumnost domnevanja, podobna Zametovim. Poznal si moj značaj in si me hotel pripraviti v besnost, potem pa uiniti s popi in odpadanci ... Ali jih čakaj? Koga čakaj? Kje? Sem z njimi!"

"O kakšnih odpadancih govorite, dragi moj! Premislite vendar! Tako po pravili, kakor bi radi vi, mi ni mogoče ravnavati; vi prijatelji, ne poznate mojega dela ... Pravila pa vam ne odidejo, videli boste sami," je kramljal Porfirij in priključeval pri vratih.

Res se je takrat zasukal iz druge sobe tik pred vrati nekakšen hrup.

"Aha, že grdo!" je kričnil Razkožnikov. "Ponje si poslal! ... Čakal si jih! Razumel si na njihov prihod ... No, le sem z njimi vsami: z odpadanci, prikami, s komer hočeš ... Sem z njimi!"

Takrat pa se je pripetil čuden dogodek — nekaj tako nepričakovanega, da se niti Razkožnikov niti Porfirij Petrovič nista mogla nadeti, da pride stvar po običajni poti do tega zaključka.

VI.

V poznejših časih se je Razkožnikov spominjal te minute takole:

Hrup, ki je nastal za vrati, je naglo narasel in vrata so se nekoliko odprla.

"Kaj je?" je kričnil Porfirij Petrovič jezo. "Ali nisem rekel ..."

Za trenutek ni bilo odgovora, toda videle se je, da stoji za vrati več moč, ki rinejo nekoga stran.

"Kaj imate tam?" je nemirno ponovil Porfirij Petrovič.

"Jenika Nikolaja smo pripeljali," se je zaslišal neki glas.

"Ni ga treba! Proč, z njim! Počakajte! — Čemu je prišel sem? Kakšen nered je to!" je zavpil Porfirij Petrovič in pisani k vratom.

"On ...", je izpregovoril zopet isti glas, a je nenadoma umolknil.

Ne dalje kot dve sekundi se je vrnila pravzaprava borba; potem je nekdo nekoga s silo odpahnil in takoj nato je stopil človek silno bledega obraza v kabinet Porfirija Petroviča.

Ta človek je bil videti na prvi pogled jako čuden, zrl je naravnost predse, a zdelo se je, da ne vidi nikogar. V očeh se mu blestela odločnost, obenem pa je bilo njegovo lice mrtvaško, kakor bi ga bili pripeljali pod viliče. Nalahko so mu trepetale ustnice, ki so bile popolnoma brez krvi.

Bil je, jako mlad, običen kakor ljudje iz preprostega naroda, srednje rasti in suh; lasje je imel na okroglo prištrikane in črte njegovega obraza so bile nekako shujšane in mehke. Moški, katerega je nepričakovano pahnili stran, je planil za njim v sobo in ga zgrabil za ramo: bil je orožnik. Nikolaj pa mu je izdri roko in se ga otresel iznova.

Pri vratih se je zbralo nekoliko radovednih; nekateri izmed njih so rinili v sobo. Vse to se je zgodilo malodane v trenutku.

"Ven, prezgodaj je še! Počakaj tako dolgo, da te pokliče!" ... Zakaj ste ga pripeljali prej?" je rekel Porfirij Petrovič, skrajno vznejevoljen in ves nekako potr.

Nikolaj se je naenkrat zgrudil na kolena.

"Kaj hočeš?" je kričnil Porfirij osuplo.

"Kriv sem! Moj je greh! Jaz sem morilec!" je izpregovoril Nikolaj, sicer težko sopeč, vendar pa s precej krepkim glasom.

Deset sekund je vladala tišina, kakor bi bili val okameneli; celo orožnik se je odmaknil in se ni več lotil Nikolaja, temveč je stopil k vratom in nepremično obstal.

"Kaj je?" je zavpil Porfirij, ko se je zavlekel po hipnem presenečenju.

"Jaz sem — morilec ...", je ponovil Nikolaj po kratkem molku.

"Kako — ti ... Kako ... Koga si umoril?"

"Aleks Ivanov in njeno sestro Lizebo Ivanovno sem — ubil s sekuro. Zasledjenost se me je lotila ...", je dodal in vnočil umolknil.

Se vedno je ležal na kolenuh.

Nekaj trenutkov je stal Porfirij Petrovič, kakor bi razmišljal, nato pa se je vzkrmal in namignil nepovabljeno poslušalcem, naj se odstranijo. Ti so brž ingnili in vrata so se zaprla. Nato se je oči na Razkožnikova, ki je stal v kotu in osuplo gledal Nikolaja; hotel je k njemu, toda je obstal, pogledal njega in zatem Nikolaja, nato zopet Razkožnikova in za njim zopet Nikolaja; naenkrat pa je planil k Nikolaju, kakor bi mu velela neka tajnostna sila.

"Prezgodaj mi prihajal s svojo zasledjenostjo!" je zavpil nad njim skoro jezo. "Nisem te vprašal, ali si bil zasledjen ali ne ... Govori: ali si je umoril?"

"Jaz sem morilec — priznam ...", je rekel Nikolaj.

"E-eh! S čim si se ubil?"

"S sekuro. Pripravil sem si jo."

"Ali se ti mudi? Sam?"

Nikolaj ni razumel vprašanja.

"Ali si je sam ubil?"

"Sam. Mitka je nedolžen in ni imel pri vsem tem nicesar opraviti."

"Ne čenčaj o Mitki! E-eh! ... No, pa mi povej, kako si takrat ubil po stopnicah? Saj sta vaju vendar videla oba hišnika?"

"Samo zaradi izgovora sem storil to — da sem takrat tekel za Mitko," je odgovoril Nikolaj naglo, kakor bi se bil že prej pripravil.

"Tako je?" je jezo vzkliknil Porfirij.

"Nej ne ve, kaj govori," je zamrmral sam pri sebi in se naenkrat zopet ozrl na Razkožnikova.

Videti je bilo, da ga je Nikolaj tako iznenadil, da je za trenutek pozabil na tega. Zdaj se ga je spomnil in napravil nejevoljen obraz.

"Rodion Romanovič, dragi moj! Oprostite, ne pristopim k njemu, 'nemogoče je'; izvolite, ne potrebujem vas več, saj je sam ... No, saj vidite, kakšna presenečenja se dogajajo! — Izvolite oditi!"

Prijel ga je za roko in mu pokazal vrata. "Zdi se mi, da niste pričakovali tega," je izpregovoril Razkožnikov, kateremu stvar še ni bila jasna, a se je včasno že zelo osrčil.

"Tudi vi, prijatelj niste pričakovali. Brrr, kako se vam roka trese! Hehe!"

"Tudi vi se tresete, Porfirij Petrovič."

"Tudi jaz se tresem; tega nisem pričakoval!"

Stala sta še pri vratih. Porfirij je nestrpno čakal, da odide Razkožnikov.

"Ah, res; presenečenja mi še niste pokazali!" je rekel Razkožnikov naenkrat s porožljivim glasom.

"Zobje mu še šklepetejo v ustih, pa vendar govori, hehehe! To ste mi ironik! Do svidenja torej!"

"Po mojem mnenju — zbogom!"

"Kakor je božja volja, kakor je božja volja!" je zamrmral Porfirij in obraz se mu je skrivil v smehljaj.

Ko je šel skozi pisarno, je Razkožnikov zapazil, da ga ta in oni pozorno opazuje. V predsobi je zagledal med množico oba hišnika iz tiste hiše, tista dva, ki ju je vabil ponoči k oddelnemu poročniku. Stala sta in čakala nečesa. Jedva pa je dospel na stopnice, je začel za seboj glas Porfirija Petroviča. Obrnil se je in videl, da sopihaje hiti za njim.

(Dolje prihajajo.)

K. H. Veigt:

POKAZEN

"Pravim vam, med nebom in zemljo je še marsikaj, o čemer se naši znanostniki niti ne sanjajo!" je pripovedoval inženjer svojim tovarišim, obrnivši se na kosce k zdravniku, ki je posebno skeptično sodil o teh rečeh.

Razgovor petorice gospodov, ki so se vsak večer sestajali na pomenu, se je nato približal temi o okultizmu, o tajnih, še ne raziskanih silah. In ker je imel vsakdo izmed petorice svoje lastno mišljenje, je postajal pogovor vedno bolj burnejši in ognjevitejši.

Eden izmed navzočih je kar tajil upravičenost okultizma in vohče vsakih tajnih sil. Zdravnik se je priključil tej sodbi.

Inženjer pa je trdovratno branil okultno znanost, med tem ko so ostali zmagjevali s raznimi izjavljali, da bi šele tedaj verjeli njegovim besedam, če bi se z lastnimi čutili prepričali, da res obstajajo taki fenomen.

"Gospodja," je tedaj posegel vmes inženjer. "Ima sedaj mi prihaja na um dotičnjak iz mojega življenja, in če vam je prav, vam povem čudno zgodbo, ki vam lahko odpre pogled v neznan svetove."

Zabel je pripovedoval:

"Bilo je nekako pred tridesetimi leti. Prijatelj, ki me je bil zelo naklonjen, me je povabil, naj prebijem nedeljo v njegovi družbi. Ker je dolgo nista bila skupaj, sem seveda rad pristal na njegovo ponudbo, saj naju je vezalo toliko skupnih spominov. Dogovorjenega dne sem zjutraj sedel na vlak, ki me je pripeljal na postajo, s katere je bilo do prijateljevega imenja še dobro uro hoda.

Prijatelj me je pričakoval na peronu. Svidenja sva bila oba zelo vesela in ves čas vožnje sva obnavljala spomine, ki je bilo v njih toliko najinega skupnega življenja in mladosti.

Doma naju je sprejela prijateljova žena. Pripravila nama je bila obilo obed, ki se je zaključil s črno kavo. Ko so pospravili mizo in smo sedeli v prijetnem razgovoru, me vpraša prijatelj: 'Ali si kdaj slišal o našem bivšem prijatelju Richardu Wielandtu, ki se je pred leti odpravil v Brazilijo?'

"Spominjam se ga prav dobro. Nekaj časa sva si celo dopisovala. Zelo sva bila vdana drug drugemu in jaz mu dolgujem celo svoje življenje: pri neki priliki me je potegnil komaj živga iz vode. Odtlej sta bili najini duši kakor zrasli. On se je ukvarjal z vrtnarstvom, a ni imel sreče. Sorodniki, videč, da ima povsod smolo, so ga povabili, naj pride v Brazilijo, da skupno z njimi uredi farmo. Po njegovi korespondenci sodeč, je imel na tujem več sreče nego doma. Na pisanja sem mu redno odgovarjal, a kmalu je utihnil. Zdaj ni o njem duha ne sluha."

"Tudi jaz ne vem, kaj je z njim," je pripomnil prijatelj. "Pred dvema letoma sem pač še prejel od njega dopisnico iz Paracutusa. Posihmal pa ni dal več glasu od sebe."

Posedeli smo še in se pomenkovali. Potem je bil čas, da vstanem in krenem na postajo, to pot pa, ker me je bilo volja, da se do dobra razhodim.

Preden sem vstal in se poslovil, pa sem napravil še nekaj fotografirskih snetij za spomin na lepi dan.

Nad njivami in travniki je ležala rahla jesenska megla. Počasi, zisto nevidno se je jel spuščati na zemljo mrak. Gozd, ki je skoznj šla moja pot, se je bližal od pestrh barv, v katerih so se lomili zadnji žarki zahajajočega solca. Nikjer ni bilo videti žive duše. Sam sem bil sredi veličastne gozdne tišine.

ne in le časih se je utrgal z veje rjav list ter se v navpično smer spustil na zemljo.

Nenadoma sem obstal. Zagledal sem se v daljavo ... Ali sem pri pameti, ali se mi meka? ... Kaj je to? Sem se vprašal. Približno sto korakov pred menoj je bil travel iz zemlje okostnjak. Čer rano je nosil kosa. Priken se mi je bližala ...

Šel sem z dihanje preko črta, a priken ni izgnila.

Okostnjak se je bolj in bolj približeval.

Napetost mi je prihajala smrt ...

Hladen znoj me je oblihal. Nisem vedel, kaj naj storim.

Napetost sem se glamo zamejal. Integnil sem roko in zgrabil kazen, da ga vriem v priken, ki se mi je bila približala na nekaj korakov. Na kazen je zgrabil cilj in ni pogledil okostnjaka. Smrt je prihajala bliže in bliže ...

Objela me je groza. Mišl sem: ali je to bedasta šala kakoga norca, ki strah samostne potiska?

Tedaj me je prešinila blazna misel. Držal sem v rokah fotografirski aparat in sem ga nastavil, da snamem priken.

Toda ko sem pritiskal na gumb, je okostnjak ingnil. Razblil se je v nič in se razpršil v megli.

Bilo mi je kakor da sem se prebudi iz težkih sanj. Vse na okoli je bilo tako mirno ...

Nobenega sleda o kaki prikazni, povsod sama megla, sama megla ...

Šel sem dalje. Moral sem pospešiti korake, da nisem zamudil vika.

Ko sem se sedel v vagon, me je obšla misel, da pomeni priken morda kako nesrečo ali kaj slimsnega. Toda ker nisem prazenoveren človek, sem hitro odpravil to misel.

Domov sem prišel srečno in že drugi dan sem napravil slike.

Prvi snetek — prijatelj in njegova žena — je bil izvrsten.

Vzel sem v roke drugo ploščo. Od strahu sem malome ukamezel: na prostoru, kjer se mi je bil prikazal okostnjak, je stal prijatelj Wielandt iz Brazilije, tisti Wielandt, ki smo o njem toliko govorili na obisku ...

Bil sem ves zmeden in si nisem znal stvari razloščati ... Nekaj tednov pozneje dobim iz Rio de Janeira vest, da je Richard Wielandt umrl. Na smrtni postelji je izgovarjal moje ime.

In umri je bil prav tihi dan, ko smo o njem govorili, tisto uro, ko sem srečal v gozdu prikazen ...

Inženjer je obmolnil. Pogledal je po vrsti svoje poslušalec, da bi se uveril, kak dojem je napravilo nanje njegovo pripovedovanje. Potem je še dodal:

"Vidite, poprej tudi jaz nisem verjel v okultne sile. Odkar pa

se mi je primeril ta dotičnjak, ki si ga še danes ne morem razložiti, mi ne more nihče več vrati vere v okultne pojave ..."

ODPOTOVALI V STARO DOMOVINO.

Toma Lackovich v Pindevicu, Marija, Miloslav in Silviya Gruener v Holia, Genek Kostelnik v Videm, Anna Kutnik v Kraljevo, Ivan Vinko v Strigovu v Medijumurje, Henry Batka s supruge Barbaro v Ledenice, Mary Bečvara v Vostrovan v Parahicizma, Ivan Gjarek v Črelinovec, Prekomurje, John Vratinsina s jeno Baro in hčerko Marijo v Gajar, Berta Korenik s sinom Karlom v Sladič, Kata Prokop v Hrakle, Franjica Vilem s hčerko Jeleno v Loner, Kata Suruvič v Gajar, John Knobla v Bolare, Ljudmila in Bedrička Vitkova v Hrabovky, Robert Tomasek s supruge in sinom Odirhom ter hčerko Mildred v Moravake Ostravy, Frank Sertler in Emma Sertler v Zagreb, Ana Ivčič v Hovoran, Marija Kočirokova v Konic na Morave, Urhila Milič v Ljubljano, Ledislav Suler v Bistru, Primat Benedičič v Ljubljano in Tomislav Cesar mlajši v Zagreb. Vsi ti so odpotovali skoni potniški oddelci Kaspar American State Bank, 1500 Blue Island Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ HISA IN LOTA.

Pet sobna iz opeke zidana, 3 spalne sobe, gorila voda gorikot, 50 četvijer meri spredaj, garaža za dve kari, hrastov les, sadna drevesa, blizo pouščne kare, prodam za nizko ceno, ker se iselcem iz mesta. Oglasite se na 2323 South 56th Court, Cicero, Ill.—(Adv.)

POČITNICE SO

Vakole se zopet vrača k svojnemu delu. Prva stvar, katere se morate sedaj ingniti in ubraniti je zapoka. Vsi kolodni neradi imajo umikajoč vpliv na dolgoročno stanje posameznika, in povzročajo utrujenost ter izpremenje. Da boste krepki in zmorni opravljati dele z veseljem, vzamite

TRINERJEVO GRENKO VINO redno, trikrat na dan pol ure pred vsako jedjo. "Heider, Alta, Canada, 25. Junija. Trinerjevo grenko vino me je navdalo z novim življenjem. Joseph Zajac." V vseh lekarnah. Brezplačno poskušajo dobite od Jos. Triner Co., 1233 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime _____
Ulica _____
Mesto, država _____
AČ ste še naveli Prosvečo ali Nihilistični svet svojemu prijatelju ali sorodniku lahko pošljete svojem v daru. Vrednost v dolarjih? To je odličen dar trajne vrednosti, ki ga za mal novico.

FLIT

KILLS FLIES MOSQUITOES

Don't Worry About Moths

—mothproof cloth itself

Larvae actually mothproof clothes, rug, furniture, so that moth-eaten goods won't even begin to eat them. Now and save way to prevent moth damage.

LARVEX

SPRAYING LARVEX	RENNING LARVEX
mothproofs fabrics and washable	mothproofs all washable fabrics

10 Piece Cosmetic Set \$1.97

This is a Famous Vivian Set and includes Face Powder, \$1.00, Rouge, 75c, Tissue Cream \$1.00, Depilatory, \$1.00, Facial Astringent, \$1.50, Bath Salt, \$1.00, Toilet Water, \$1.50, Perfume, \$2.50, Brillolette, 75c, Skin Whitener, 75c. Total Value, \$12.00. Special price, \$1.97 for all ten pieces to introduce the line.

Name _____
Address _____
Send sets parcel post C. O. D. Your money promptly refunded if not satisfied.
Box Van 150-5th Avenue, New York

Feen-a-mint

The Laxative You Chew Like Gum.

No Taste But the Mint

At Drugstore—25c, 50c

Agitirajte za "Prosveto!"

RAZNO

Grozna operacija obomnikca trgovca. Zrtve lastne ekcentričnosti je postal obomnik trgovec Alojz Kvapil. 59 let star je že precej časa bolhal na boleznih v trebuhni votlini. Bil pa je zase trdno prepričan, da ga zdravnik ne morejo izlečiti in je sklenil, da se bo operiral sam.

Odpeljal se je z doma v neki hotel in je vzel s seboj vse svoje. V hotelski sobi, kjer je bil nastanjen, si je najprej prerezal trebuh, potem pa je izvedel "operacijo". Menda ni treba pristiavljati, da si je povzročil strahovite rane, katere je plačal s svojim življenjem.

Ko je bil že v zadnjih izdihljajih, je žena poklicala zdravnika. Ta ni mogel konstatirati nič drugega nego to, da so rane smrtonosne. In res je trgovec živel še kakih pet ur, potem pa je izdihnil v grozovitih mukah. Na podoben način se je Kvapil "operiral" sam že pred dvema letoma. Ker pa so ga domači imeli na sumu, da ni pri čisti pameti, so pazili nanj. Nu, kljub temu je letos na letovišču ponovil to, česar so se tako bali in zavoljo česar se ni dal pregovoriti, da bi se zaupal kirurškemu nožu.

Vedečevalka in čarovnik. — V poljudnih spishi o življenju primitivnih narodov, pa tudi v nekaterih znanstvenih narodopisnih razpravah, se kaj čisto zamezata vedečevalci in čarovniki. To pa je tako nespornost, ljenje, kakor če bi kdo istovetili policaja in tatu. Vedečevalec je črncem branitelj družbe, človek, ki deluje v javnem interesu in odvrača od plemena magična zla; njegova naloga je razkrivati zločince, zlasti pa čarovnike. Čarovnik uganja svoje čarovanje iz zasebnih pobud, iz zlobe ali koristoljublja. Potemtakem obstoji dvojna magija: vedečevalska, javna, akoraj službena in visoko ugodna; nje nasprotnica je čarovniška magija, zasebna, zablajena, tajna in prav za prav zločinska.

Rim skoro milijonsko mesto. Kakor javljajo iz Rima, je številno prebivalcev v italijanski prestolnici preseglo 900.000 duš in se bliža milijonu. Po zadnji statistiki ima Rim 902.526 prebivalcev in je poleg Milana in Napolija eno najbolj obiljnih italijanskih mest.

valstva okroglo 300.000 ljudi. L. 1901. je število zopet naraslo na 462.000, dvajset let pozneje je imel Rim 691.000 duš, zadnje štetje pa je pokazalo prirastek v takem obsegu, da se bliža Rim danes milijonu.

Seveda delajo Rimljani tudi primerjave. Največ prebivalcev je imel Rim pod cesarjem Avgustom. Takrat so našli 1.336.000 prebivalcev. Ob času avinjonske sužnosti pa je bilo število prebivalstva na najnižji stopnji, kar jih pozna zgodovina; znašalo je namreč samo 17.000 ljudi.

Najzanimivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

HITT AND RUN

